

Doorzoeking

Wie vult het informatievacuüm?

Bij een doorzoeking van een notariskantoor ontstaat snel een zogeheten ‘informatievacuüm’. Het Openbaar Ministerie (OM) is op de hoogte, net als de voorzitter van de ring van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en uiteraard ook de verdachte zelf. Maar toezichthouder Bureau Financieel Toezicht (BFT) weet soms van niets. Is daar een oplossing voor?

TEKST Peter Louwerse | BEELD Roel Ottow

Een notaris krijgt de schrik van zijn leven als er ineens vijf man voor zijn deur staan met de mededeling: ‘We komen uw kantoor doorzoeken.’ De ringvoorzitter [het notariaat is in bestuurlijke regio’s (ringen) verdeeld - red.] is er daarom om de notaris bij te staan, zegt Nick van Buitenen die deze rol al vijf jaar vervult in Utrecht. ‘De ringvoorzitter wijst de notaris op zijn rechten en plichten.’

DILEMMA

De Amsterdamse ringvoorzitter Herman van den Eerenbeemt noemt het uitgesloten dat een ringvoorzitter BFT of KNB informeert. Zelf maakte hij meerdere doorzoeken mee, maar hij heeft er niet over gepiekerd om zijn geheimhoudingsplicht opzij te schuiven. Van een dilemma is voor Van den Eerenbeemt dan ook geen sprake. ‘Het is op geen enkele manier wenselijk dat ik als ringvoorzitter BFT of KNB ga informeren. Mijn collega-notaris ziet me al aankomen. Ik ben toch geen extra opsporingsambtenaar? Dit is mijn rol niet.’

ZWART OP WIT

Een voor de handliggende partij om het BFT wél in te lichten is het OM. En soms gebeurt dat ook, zegt directeur Thieu Coffeng van het BFT: ‘Maar het OM maakt altijd de afweging wie het wel of niet informeert.’ Vorig jaar kreeg het BFT van het OM zeven meldingen van onderzoeken tegen notarissen. Vier zaken gingen over de Wet op het notarisambt (Wna), drie over de Wet ter voorkoming van

witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). In de Aanwijzing Vorderen Gegevens Derden-geldenrekening Notaris van 28 februari 2013 staat dat het OM het BFT kan informeren. Coffeng: ‘Het moet dus niet.’ Het BFT heeft hierover afspraken gemaakt met parketten, maar die staan niet zwart-op-wit. Coffeng: ‘Iedere officier die met een zaak bezig is, moet kijken of er een notaris bij betrokken is. Daarbij heeft hij een individuele afweging over de betrouwbaarheid van het onderzoek. Wij van onze kant moeten het onderzoek van het OM niet doorkruisen.’

De informatieverstrekking aan het BFT is nu dus veelal afhankelijk van de goede wil en de oplettendheid van individuele officieren. ‘Daarom willen wij graag een samenwerkingsovereenkomst sluiten met het Parket-Generaal van het OM’, zegt Coffeng. Gesprekken hierover zijn gaande tussen het OM en BFT. ‘De bedoeling is dat de informatieverstrekking meer structureel kan plaatsvinden’, zegt een woordvoerder van het OM.

INFORMATIEBRON

Ook rechtbanken kunnen een nuttige informatiebron voor het BFT zijn. Volgens artikel 26 lid 3 Wna moeten griffiers van gerechten het BFT informeren over rechterlijke beslissingen omtrent voorlopige hechtenis, gerechtelijk vooronderzoek, onherroepelijke uitspraken over een misdrijf en rechterlijke uitspraken over curatele en faillissement. Het probleem is alleen dat griffies dat niet doen, zegt Coffeng. ‘We hebben nog geen melding binnengekregen.’ Notaris Van den Eerenbeemt vindt dat het BFT zich er zo te gemakkelijk van afmaakt.

‘Ik ben niet gevoelig voor het argument “Wij weten het niet dus we kunnen er niets aan doen”. BFT kan toch zelf ook contact opnemen met de griffies? Het is toch een wettelijke verplichting?’

MELDINGSPLICHT

Ten slotte kunnen de notarissen zelf ook aan de bel trekken bij het BFT. Daarvoor is het wel nodig dat de notaris zich meer bewust is van zijn meldingsplicht, zegt hoofd juridische zaken Brenda Takken van het BFT. ‘Ik zou van dit artikel in *Notariaat Magazine* graag gebruik maken om de notaris op die meldingsplicht te wijzen.’ De notaris moet volgens artikel 25a Wna immers aan BFT alle gebeurtenissen melden die ‘aanmerkelijk nadelige gevolgen’ kunnen hebben voor de financiële positie van de notaris. ‘Veel notarissen denken dat het vooral gaat om liquiditeit en solvabiliteit’, meent Takken. ‘Maar het is veel breder.’ Deze zogeheten ‘incidentmelding’ is gepreciseerd in de artikelen 8 en 9 van de Regeling op het notarisambt. Het gaat bijvoorbeeld om een aangifte van een strafbaar feit tegen een notaris, wijzigingen van de organisatievorm met gevolgen voor de continuïteit van het kantoor en langdurige buitengewone omstandigheden die de persoon van de notaris betreffen. Maar ook om aansprakelijkheidsstellingen door burgers, fiscale en strafrechtelijke claims, dwangsommen en geschillen van grote financiële aard. ‘Veel notarissen zijn zich bewust van artikel 25a Wna,’ zegt Brenda Takken. ‘Maar niet van de artikelen 8 en 9 van de Regeling op het notarisambt. Als notarissen zich strikt aan deze regels houden, hebben wij het OM veel minder nodig.’ Kan de ringvoorzitter de notaris daarbij wellicht een duwtje in de rug geven? ‘Het kan aan de orde komen als het nodig is,’ zegt Van den Eerenbeemt. ‘Maar het hoeft niet per definitie. Het hangt er helemaal vanaf of de notaris zelf



‘BFT kan toch zelf ook contact opnemen met de griffies?’

verdachte is en zo ja, waar hij van verdacht wordt. Bovendien is het nog niet gezegd dat de notaris schuldig is als hij ergens van verdacht wordt.’

INFORMATIEPOSITIE

Als het aan Van den Eerenbeemt ligt, werkt BFT meer aan de eigen informatiepositie, in plaats van een beroep te doen op notarissen. Hij vroeg tijdens een ringvergadering ooit aan het BFT: ‘Als jullie weten dat een van mijn maten persoonlijke financiële problemen heeft, melden jullie dat aan de andere maten?’ Van den Eerenbeemt: ‘Het antwoord was negatief. Dat vind ik heel slecht. Als een van mijn maten in financiële problemen komt, kun je erop wachten dat ik ook in de problemen kom.’ Het BFT kan dit standpunt niet plaatsen. ‘De wettelijke geheimhoudingsplicht van het BFT laat geen ruimte om kantoorgenoten hierover in te lichten’, zegt Takken. ‘Bovendien lijkt dit een interne maatschapskwestie te zijn.’ ■

DE PRAKTIJK VAN DE DOORZOEKING

Nick van Buitenen heeft twee doorzoekingen meegemaakt in de vijf jaar dat hij ringvoorzitter van Utrecht is. ‘Je wordt van tevoren gebeld door de rechter-commissaris (RC): “Morgen is er een om tien uur ’s ochtends een doorzoeking bij notaris A. Zie maar of je er bij wilt zijn.”’ ‘De RC komt dan met een griffier, iemand van de FIOD en vaak ook een digitaal expert. Soms bellen de RC en ik eerst aan om de notaris op de hoogte te stellen van wat er gaat gebeuren. Dat is minder bedreigend, dan wanneer er ineens vijf man voor je deur staan. De notaris moet zijn agenda schoonvegen en moet meewerken aan de doorzoeking. Als ringvoorzitter kun je de notaris behoeden voor het meegeven van documenten die onder

zijn geheimhoudingsplicht vallen. Het eerste dat de notaris moet doen, is hardop een beroep doen op zijn verschoningsrecht. De griffier maakt daarvan een proces-verbaal op. Daarin staat ook welke stukken zijn meegenomen.

De FIOD wil altijd alles hebben wat te maken heeft met de verdachte transactie. Omdat ze niet weten wat ze precies zoeken, nemen ze altijd meer mee dan strikt noodzakelijk is. Een praktisch probleem is dat ze ook inzage willen in de digitale dossiers. Je moet er dan op letten dat iemand niet zomaar de hele database van het kantoor op een stickie zet. Een doorzoeking kan gemakkelijk een ochtend duren. Uiteraard heeft de notaris daar last van. Hij moet zijn agenda omgooien en klanten afbellen.’